

zimenima autora ili naslovima. Autor također u popratnome tekstu donosi neke zanimljivosti vezane uz pojedine radove uvrštene u bibliografiju.

Zbornik *Ascendere historiam – Zbornik u čast Milana Kruheka* velik je i iznimno važan doprinos hrvatskoj historiografiji, a zbog raznolikosti uvrštenih radova može biti koristan stručnjacima za povijesna razdoblja od srednjega vijeka do Domovinskoga rata. Tematska cjelina „Utvrde“ predstavlja vrlo bitan doprinos proučavanju vojne arhitekture na hrvatskim prostorima te može biti zanimljiva ne samo povjesničarima nego i arheolozima i povjesničarima umjetnosti. Također, brojni radovi bave se poviješću književnosti i raznim pomoćnim povijesnim znanostima, a mnogi od njih donose podatke koji su do sada bili nepoznati ili nedovoljno istraženi. Ukratko, ovaj zbornik predstavlja multidisciplinarnu, sveobuhvatnu i vrhunsku zbirku radova, koja će svakako utjecati na budući razvoj hrvatske historiografije.

Tomislav Matic

Tomislav Popić, *Krojenje pravde: zadarsko sudstvo u srednjem vijeku (1358. – 1458.)*, Zagreb: Plejada, 2014., 254 stranice

U izdanju Plejade 2014. godine objavljena je knjiga *Krojenje pravde: zadarsko sudstvo u srednjem vijeku (1358. – 1458.)* autora Tomislava Popića. Knjiga je nastala na temeljima doktorske disertacije pod naslovom *Zadarski sud Curia maior civilium i njegovo djelovanje* (2011.) čija je tema bila djelovanje zadarskoga Velikoga sudbenog dvora građanskih sporova u drugoj polovici 14. stoljeća. Glavni predmet svojih znanstvenih istraživanja – zadarsko srednjovjekovno sudstvo – autor proširuje na cjelokupno zadarsko sudstvo u razvijenoj i kasnoj srednjem vijeku čije rezultate objavljuje u navedenoj knjizi. U

knjizi se iznose važne spoznaje iz dugogodišnje autorove znanstvene analize izvorne arhivske građe (srednjovjekovni spisi zadarskih sudova) iz Državnoga arhiva u Zadru te stoga znanstvena javnost na ovaj način prvi put dobiva kvalitetnu studiju o načinu djelovanja srednjovjekovnih sudova u dalmatinskim komunama.

U knjizi autor istražuje i analizira djelatnost zadarskoga sudstva u razdoblju od 1358. godine kada Zadar dolazi pod vlast ugarsko-hrvatskoga kralja Ludovika I. Anžuvina do 1458. godine kada Venecija ukida djelatnost posljednjih zadarskih sudova i uvodi novi sudski sustav tijekom svoga dugogodišnjeg političkog i društvenog upravljanja gradom. U navedenom vremenskom razdoblju, osim prikaza zadarskoga pravnog sustava – institucija vlasti i sudstva, autor nastoji primjenom različitih historiografskih istraživanja te antropoloških i socioloških teorijskih modela dobiti uvid i u tadašnje društveno-političke odnose u srednjovjekovnome Zadru.

Glavni cilj knjige bio je prikazati organizaciju i način djelovanja *jednoga lokalnog sudskog sustava u srednjem vijeku*, njegovo funkcioniranje unutar postojeće uprave i društvene zajednice, obveze s kojima su se susretali sudski službenici i njihove stranke u praksi te naposljetku kako su se donosile sudske presude koje su se trebale *percipirati kao legitimne i obvezujuće*. Govoreći o srednjovjekovnim spisima zadarskih sudova kao izvornoj arhivskoj građi koju je koristio u svojim istraživanjima, autor upozorava na nedovoljnu neistraženost tih izvora u ranijoj historiografiji te na njihovu nesređenost u *izvornoj strukturi i kronološkome redu*. Riječ je o zapisnicima koji se čuvaju u dvama arhivskim fondovima (osam kutija dokumenata) u Državnome arhivu u Zadru. Prvi arhivski fond *Curia maior civilium* sadržava ukupno sedam kutija, dok drugi arhivski fond *Curia consulum et maris* sadržava jednu kutiju sudskih spisa. S obzirom da su se unutar oba arhivska fonda nalazili ispremiješani različiti sudski spisi, a bilo je i spisa drugih provenijencija, autor ističe da je jedna od prvih zadaća u nje-

govu istraživanju *bila rekonstruirati izvorne cjeline sačuvanih sudskih spisa srednjovjekovnoga Zadra kako bi se dobila jasnija slika o tome što se u njima nalazi i kako je funkcionirao sustav pismohrane*. Kako autor ističe, riječ je o *danas najbrojnijim sačuvanim sudskim spisima bilo kojeg dalmatinskog grada iz 14. stoljeća*. Ti su spisi iznimno važan povijesni izvor jer prikazuju *sudsku praksu i norme procesnog prava koje su se primjenjivale na teritoriju srednjovjekovne zadarske općine*.

Knjiga je podijeljena na četiri tematska poglavlja, koja se sastoje od različitoga broja manjih potpoglavlja. U uvodnome poglavlju *Uvod* (9–14) autor iznosi predmet svojega znanstvenog istraživanja. Objašnjavajući vremenski okvir unutar kojega je proveo istraživanje zadane teme, autor donosi kratak pregled društveno-političkih događaja u gradu Zadru od Zadarskoga mira 1358. godine do ukidanja posljednjih gradskih sudova, koje je ukinula mletačka vlast 1458. godine. Rekonstrukcijom sačuvanih izvornih cjelina sudskih spisa srednjovjekovnoga Zadra autor je bio u mogućnosti detaljnije istražiti djelatnost, kontinuitet i transformaciju srednjovjekovnoga zadarskog sudstva u navedenome razdoblju. Nadalje, ističući probleme na koje je nailazio tijekom istraživanja, autor donosi i kratak pregled postojećih znanstvenih rezultata o srednjovjekovnim zadarskim sudovima, sudskim postupcima i službenicima u određenim povijesnim vrelima i znanstvenoj literaturi. Na kraju *Uvoda* autor donosi kratak pregled strukture knjige uz dodatna pojašnjenja navedenih tematskih poglavlja.

U prvome poglavlju *Teorijski okvir* (15–32) autor pojašnjava okolnosti unutar kojih nastaju srednjovjekovni sudski i bilježnički spisi te odgovara na različita pitanja o načinu njihovoga oblikovanja, strukturi i namjeni. Autor napominje da su se svi sukobi zapisivali u sudskim knjigama pojednostavljenim formalnim jezikom te u posebnim pravnim obrascima, što donosi na primjeru brojnih sudskih parnica podignutih nakon smrti zadarskoga plemića ser Marina de Matafariša početkom travnja 1394. godine. Moguće

uzroke takve pravne pojavnosti autor objašnjava analizom sudskoga postupka (uključujući norme *procesnog prava* i pojedine društvene mehanizme), koji se provodio u Zadru tijekom druge polovice 14. i prve polovice 15. stoljeća, dodatno pojašnjavajući proces legitimacije sudskih presuda, proces institucionalizacije kao i pravo podnošenja prigovora na izrečenu presudu (*prizivi na presude*). Na koncu autor zaključuje da *dolazi do pojednostavljivanja društvene stvarnosti* u različitim vrstama srednjovjekovne službene dokumentacije, što je posebno vidljivo u pravnim formulacijama u bilježničkim i sudskim spisima te ističe da su: „(...) *sudski zapisnici i sudski postupak rezultat pojednostavljivanja kompleksne zbilje i njezina ukalupljanja u manji broj mogućih scenarija koji s jedne strane vode spor prema rješenju a s druge strane legitimiraju djelovanje nositelja vlasti i kompletan društveni poredak*.“

U drugome poglavlju *Sudski zapisnici* (33–59) autor donosi podatke o osobama koje su bile zadužene za vođenje sudske dokumentacije, o organizaciji sudskih zapisnika i promjenama u načinu njihovog vođenja koje nastaju na temeljima nove upravne strukture i podjela nadležnosti nakon *Zadarskog mira 1358*. Autor započinje poglavlje kratkim uvodom o zapisnicima srednjovjekovnih zadarskih sudova - donosi podatke o stanju i dataciji izvorne građe (od druge polovice 14. do sredine 15. stoljeća), broju sačuvanih presuda (zadarski Veliki sudbeni dvor, Sudbeni dvor konzula i mora te Sudbeni dvor rektora), jeziku kojim su pisani zapisnici te načinu numeriranja listova i stranica u sudskim registrima. U potpoglavlju *Sudski notari* (36–42) autor objašnjava pojavu i ulogu triju glavnih sudskih notara na zadarskim svjetovnim sudovima (*notarius ad ciuilia/cancellarius ad ciuilia, notarius ad criminalia/notarius ad malitia, notarius curie consulum*). Autor napominje da se oni pojavljuju u Zadru od 1361. godine kada dolazi do *razdvajanja građanske i kaznene sudbenosti* te donosi kratak pregled svih poznatih notara u Zadru koji su obavljali te funkcije u razdoblju od druge po-

lovice 14. do sredine 15. stoljeća. Sljedeća potpoglavlja donose podatke o sudskim knjigama triju velikih srednjovjekovnih zadarskih sudova te kaznenim zapisnicima i prizivnim spisima. U potpoglavlju *Zapisnici Velikoga sudbenoga dvora građanskih sporova* (42-49) autor zasebno obrađuje više sudskih knjiga koje su vodili notari zaduženi za građanske sporove (*notarii ad ciuilia*). Autor upozorava da se zapisnik nekoga spora nije nalazio nužno na jednome mjestu nego su ga notari bilježili u više različitih sudskih knjiga. Za svaku navedenu sudsku knjigu autor posebno objašnjava obrazac po kojemu su ih gradski notari vodili te donosi zasebne podatke o njihovim nazivima i vrsti pravnih sporova koji su se zapisivali u svakoj navedenoj knjizi uz odgovarajuće primjere iz korištene arhivske građe. *Knjiga procesa* (43-47) predstavlja najbolje sačuvanu skupinu zapisnika; u njoj su se zapisivale parnice koje su bile pokrenute pred građanskim sucima te je postojalo pet knjiga procesa: knjiga za parnice o nekretninama, knjiga za parnice o dražbovnim prigovorima, knjiga za izvanparnični i parnični postupak (bezoporučno nasljeđivanje), knjiga za parnice o pokretninama te knjiga za prizive na presude drugih gradskih sudova. *Knjiga iskaza svjedoka* (47-48) bila je namijenjena za iskaze svjedoka i tvrdnje koje su stranke u postupku htjele dokazati; iako je riječ o najlošije sačuvanoj knjizi u sklopu sudskih spisa, izvorno je bila najopširnija. *Knjiga presuda* (48-49) bila je zasebna knjiga u koju su se kronološki i po istome obrascu upisivale presude sudaca zadarskoga Velikoga sudbenoga dvora. Potpoglavlje *Zapisnici Sudbenoga dvora konzula i mora* (49-50) donosi podatke o sudskim knjigama koje su se koristile u poslovanju ovoga suda – Knjiga procesa, Knjiga iskaza svjedoka i Knjiga presuda, s time da se koristila samo jedna Knjiga procesa zbog manjih ingerencija ovoga suda za razliku od Velikoga sudbenog dvora. Potpoglavlje *Zapisnici Sudbenoga dvora rektora* (50-54) opisuje sudske knjige u kojima su bili zabilježeni poslovi tribuna i gradskih glasnika obavljani po nalogu zadarskih rektora. Poslovanje ovoga suda vodila su

dva notara – *notarius ad criminalia*, koji je vodio zapisnike kaznenih predmeta (nisu sačuvani) i *notarius ad ciuilia* (istodobno vodi zapisnike Velikoga sudbenog dvora), koji je vodio knjige rektorskih građansko-sudskih poslova. Autor donosi podatke o četiri sačuvane knjige Sudbenoga dvora rektora. *Knjiga izvršenja presuda* (50-52) bila je jedinstvena sudska knjiga koja je bilježila izvješća o provedbi sudskih ovršnih postupaka na temelju svih donesenih presuda u gradu te zapise o izvršenju presuda crkvenih vlasti i sudaca. Autor nadalje opisuje način unošenja tih zapisa u knjigu kao i ponude za otkup ovršenih nekretnina i pokretnina. U *Knjizi oporučnih izvršitelja i skrbnika* (52-53) autor donosi podatke o načinu imenovanja oporučnih izvršitelja i skrbnika maloljetnicima koji su ostali bez oca ili oba roditelja te detaljno objašnjava način i uvjete unošenja tih podataka. *Knjiga ponuda za otkup zaloga* (53) bilježila je ponude za otkup zaloga, to jest pokretnina koje su služile vjerovnicima kao jamstvo povrata duga u roku – autor pojašnjava na koji su se način mogle otkupiti založene stvari. *Acta civilia extraordinaria* (53-54) bilježila je sve ostale poslove zadarskih rektora, s time da je najveći broj spisa ulazio u ovu knjigu nakon 1358. godine. Autor bilježi da se najveći broj tih zapisa odnosi na presude u određenim sporovima, rješavanje priziva te izdavanje naloga, opomena i odluka koje su provodili tribuni i glasnici. Potpoglavlje *Zapisnici kaznenih predmeta* (54-55) objašnjava jedini sačuvani ulomak kaznenih spisa iz razdoblja od 1411. do 1413. godine. Autor objašnjava njegovu važnost i ulogu u promjenama nakon uspostave mletačke vlasti 1409. godine. U potpoglavlju *Prizivni spisi* (55-56) autor obrazlaže značenje spisa koji su se sastavljali nakon podnošenja priziva na sudske presude. Autor općenito pojašnjava njihov sadržaj te donosi detaljan pregled četiriju sačuvanih prizivnih spisa (*libelli*) iz druge polovice 14. i prve polovice 15. stoljeća. Posljednje potpoglavlje *Transformacije u vođenju sudskih spisa* (56-59) objašnjava promjene u organizaciji gradskih sudova koje su nastale konačnom

konsolidacijom sustava uprave na čelu s knezom i trima rektorima koncem 1360. godine. Kao najvažniju promjenu autor ističe razdvajanje građanske i kaznene sudske prakse te u daljnjemu tekstu opširno obrazlaže formiranje novoga sudbenog sustava i mijenjanje načina vođenja cjelokupne sudske dokumentacije na osnovi primjera poslovanja glavnih zadarskih sudova od sredine do konca 14. stoljeća.

U trećemu poglavlju *Sudstvo* (61-110) autor objašnjava razvoj i položaj srednjovjekovnoga zadarskog sudstva unutar gradske uprave od sredine 14. do sredine 15. stoljeća, pri čemu detaljno analizira organizaciju tadašnjega gradskog sudstva, ovlasti sudskih službenika te nadležnost sudova. U potpoglavljju *Sudski sustav po Zadarskom miru* (65-75) autor detaljno obrađuje promjene u gradskoj vlasti i sudskome sustavu koje dolaze sa sklapanjem Zadarskoga mira i uspostavljanjem vlasti ugarsko-hrvatskoga kralja Ludovika I. Anžuvina nad Zadrom 1358. godine. Autor opisuje uvođenje funkcije rektora kojega godine 1359. zamjenjuju knez i gradski suci Velikoga sudbenog dvora (sudjeluju u izvršnoj i sudskoj vlasti) te detaljno analizira važne promjene u organizaciji sudstva 1361. godine kada dolazi do razdvajanja kaznene i gradske sudbenosti te se formira sudski sustav neovisno o izvršnoj vlasti. U daljnjemu tekstu autor detaljno prikazuje organizaciju gradskih sudova (Veliki sudbeni dvor/*Curia maior*), nižih gradskih sudova (Sudbeni dvor za nekretnine i pokretnine/*Curia mobilia et stabilia*, Sudbeni dvor za pokretnine/*Curia mobilia* i Sudbeni dvor konzula i mora/*Curia consulum et maris*) te funkciju gradskih sudaca do ukidanja gradskih sudova od strane mletačkih vlasti 1458. godine. U potpoglavljju *Ustrojstvo sudova po Zadarskom miru* (75-92) analiziraju se poslovi, zaduženja i ovlasti sudskih službenika – sudaca, egzaminatora, tribuna, gradskih glasnika i odvjetnika – u određenim pravnim poslovima. Autor donosi podatke o njihovom izboru, broju, trajanju mandata i načinu obnašanja funkcije pri čemu navodi imena pojedinih

službenika u različitim primjerima koji su ostali zabilježeni u sudskim spisima. Posljednje potpoglavlje *Nadležnost sudova* (92-110) objašnjava kako se pomoću analize vanjske forme zapisnika mogu definirati pojedine nadležnosti gradskih sudova pri čemu autor upozorava da je ta forma nastala kao rezultat potrebe da se raznorazni sukobi pojednostave i ukalupe u određene okvire kako bi se lakše rješavali i kako bi se zadržala kontrola vlasti nad lokalnom zajednicom. U daljnjemu tekstu autor detaljno analizira i pojašnjava nadležnosti (kategorije sporova) zadarskoga Velikoga sudbenog dvora građanskih sporova, Sudbenoga dvora konzula i mora te Sudbenoga dvora rektora prema vanjskoj formi sudskih zapisnika, tumačeći ih na primjerima parnica iz sudskih spisa iz druge polovice 14. i prve polovice 15. stoljeća.

U četvrtome poglavlju *Sudski postupak* (111-167) objašnjava se djelovanje gradskih sudova u svakodnevnome životu grada. U potpoglavljju *Normativni okvir* (112-120) autor detaljno pojašnjava i analizira normativni okvir unutar kojega djeluju zadarski gradski sudovi; spominje Zadarski statut kao temeljnu zbirku zadarskoga prava i kapitulare (*capitularia*) kao zbirke propisa koje su uređivale ustroj i djelokrug najviših gradskih organa vlasti i komunalne uprave. Autor ističe da postoje samo dva kapitulara (Kapitular zadarskoga kneza iz 1278. godine te paškoga iz 1372. godine), dok većina kapitulara za koje se pretpostavlja da su postojali (Kapitular rektora, Kapitular sudaca Velikoga sudbenog dvora građanskih sporova, Kapitular sudaca Sudbenoga dvora konzula i mora, Kapitular vijećnika i Kapitular egzaminatora) nije, nažalost, ostala sačuvana. U daljnjemu tekstu autor istražuje podatke o postojanju tih kapitulara prema povijesnim izvorima i sudskim spisima. U sljedećim potpoglavljima autor želi napraviti usporedbu između normativnoga okvira za djelovanje sudova sa svakodnevnom praksom koju pokazuju sudski zapisnici. U potpoglavljju *Građanski parnični postupak* (120-153), uspoređujući podatke iz Zadarskoga statuta i sudskih spisa, autor do-

nosi spoznaje o svakodnevnoj sudskoj praksi i procesnome pravu na gradskim sudovima. U tekstu se detaljno pojašnjavaju sudski dani (razdoblja kada se nisu sastajala sudska vijeća te dani kada su se rješavale određene parnice), način provođenja tužbi i sudskih poziva te postupak osnivanja sudskoga založnog prava zbog ogluhe. Nadalje, autor pojašnjava daljnju proceduru u parničnome postupku – način utvrđivanja procesne sposobnosti sudionika u postupku (imenovanja punomoćnika i odvjetnika), izjašnjavanje o meritumu (predmetu spora), iznošenje dokaza (dokazni postupak) te važnost poštivanja rokova za provedbu procesnih radnji. Kao najvažniji dokument koji proizlazi iz parnica autor navodi presudu (*sententia*) te ističe da je sam postupak donošenja presude nejasan te da je često ostajao u sferi usmene komunikacije. Autor rekonstruira način donošenja presude prema primjerima iz sudskih spisa - zapisivanje presuda u sudsku knjigu presuda te njihovo izdavanje strankama u obliku javne isprave. Na kraju poglavlja autor prema sudskim spisima analizira način izvršenja presude nakon njezinoga proglašenja – donosi podatke o ovršnome postupku koji su provodili tribunici prema nalogu zadarskih rektora pri čemu su vjerovnici dobivali sudsko založno pravo, najčešće na dužnikovoj imovini (nekretnine i pokretnine). Osim parničnoga postupka autor navodi zasebno još tri postupka u sklopu zadarskoga sudstva. U potpoglavljju *Izvanparnični postupak* (153-157) analizira se postupak javne dražbe (*incantus*) i ostavinskih rasprava u bezoporučnome nasljeđivanju. Objašnjavajući način pokretanja postupka javne dražbe autor donosi podatke o sudskim službenicima koji su bili zaduženi za provođenje toga postupka (rektori, glasnici), roku i mjestu dražbovanja te prigovorima na održavanje dražbe u čijemu se slučaju pokretao i parnični postupak. Analizirajući ostavinske rasprave, autor razmatra način odvijanja postupka bezoporučnoga nasljeđivanja na primjeru jednoga postupka i jedne presude iz sudskih spisa. U potpoglavljju *Kazneni postupak* (157-158) analizira se akuzacijski

(*accusatio*) i inkvizicijski (*inquisitio*) kazneni postupak na primjeru sačuvanoga ulomka iz 1411.-1413. godine. Posljednji sudski postupak autor opisuje u potpoglavljju *Prizivni postupak* (158-167) u kojemu opisuje pravo na priziv (*appellatio*) koji je mogla uložiti stranka nezadovoljna presudom i tako odgoditi izvršenje presude. Na temelju pojedinih sudskih zapisa autor donosi podatke o načinu podnošenja priziva, postojanju odredbi o prizivu u normativnome okviru te kojim su se tijelima vlasti mogli podnositi prizivi (sveučilišni kolegiji u Italiji, kralj, Veliki sudbeni dvor građanskih parnica, rektori).

Završno poglavlje *Zaključak* (169-174) donosi pregled analize zadarskih sudskih spisa i njihovoga značenja za istraživanje djelatnosti zadarskih srednjovjekovnih gradskih sudova. Autor ističe važnost pisane riječi u srednjemu vijeku kako za procesne stranke u postupku, tako i za strukture vlasti za koje je ona predstavljala *mehanizam kontrole i legitimacije društvenog poretka*. Stoga, strukture vlasti aktivno rade na organizaciji novoga sudskog sustava i aktivnosti stručnjaka koji oblikuju poslovanje gradskih sudova nakon Zadarskoga mira 1358. godine – reorganizira se način rada sudskih notara, ustroj sudskih knjiga i način zapisivanja pojedinih zapisa. Autor zaključuje kako sudski spisi, kao važan povijesni izvor, rasvjetljavaju dosadašnje znanstvene spoznaje o organizaciji zadarskoga sudstva u razdoblju druge polovice 14. stoljeća. Organizacija gradske uprave postaje temeljni preduvjet ustroja gradskoga sudstva. Autor pojašnjava način rada gradskih sudova u sklopu općega sustava gradske uprave - djelatnost Velikoga sudbenog dvora (*Curia maior*) unutar kojega djeluju Veliki sudbeni dvor građanskih sporova (*Curia maior civilium*) i Sudbeni dvor rektora (*Curia dominorum rectorum*) te djelatnost ostalih gradskih sudova – za Sudbeni dvor konzula i mora (*Curia consulum et maris*) i Sudbeni dvor za pokretnine (*Curia mobilium*) autor pretpostavlja da su bili dijelom Maloga sudbenog dvora (*Curia minor*), koji se spominje u izvorima u prvoj polovici 14. stoljeća. Nadalje, autor

donosi važne spoznaje o promjenama u zadarskoj upravi, sucima i nadležnosti sudova gdje upozorava da sudski spisi ne odražavaju nužno pravu percepciju procesnih stranaka o sporovima u kojima sudjeluju. Autor ističe uporabu gradskoga statuta i kapitulara kao normativnoga okvira unutar kojega djeluju sudovi te naglašava važnost društvenih mehanizama koji se odražavaju u sudskome postupku te *koji utječu na stvaranje i održavanje slike o legitimnosti presuda*. Na koncu autor zaključuje kako zadarsko sudstvo pokazuje izrazito visok stupanj razvoja u promatranome razdoblju između 1358. i 1458. godine - parnice zbog evikcije, profilirana nadležnost sudova koja se branila različitim pravnim mjerama, poznavanje općega europskog prava te sudjelovanje zadarske općine u određenim parnicama svjedoči i o zrelosti komunalnoga uređenja srednjovjekovnoga Zadra.

Na kraju knjige nalazi se znanstveni aparat: u posebnome odjeljku *Prilozi* (175-232) autor donosi pojedine dokumente iz svake sudske knjige, ovisno o različitim vrstama sporova koji se javljaju u sudskim zapisnicima srednjovjekovnoga Zadra (U odjeljku upozorava na način njihove transkripcije i sistematizacije.); zatim *Bibliografija* (233-242), *Kazalo* (243-252) i *O autoru* (253).

Tomislav Popić (1981.) docent je na Odjelu za povijest Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu gdje predaje više kolegija iz hrvatske srednjovjekovne povijesti. Autor je više znanstvenih radova, a izlagao je na nekoliko međunarodnih konferencija i znanstvenih skupova u Hrvatskoj, Sloveniji, Mađarskoj, Velikoj Britaniji i Finskoj. Područja njegovoga znanstvenog interesa su srednjovjekovna povijest i pravo, društvena i urbana povijest, socijalne teorije i antropologija prava te djelovanje sudova u srednjemu vijeku. Ovo djelo namijenjeno je povjesničarima i znanstvenicima koji proučavaju urbanu, pravnu (institucionalnu) i društvenu povijest srednjega vijeka te predstavlja važnu znanstvenu studiju za povijest hrvatskih srednjovjekovnih sudova.

Sandra Begonja

Italy and Europe's Eastern Border (1204-1669), Damian, Iulian Mihai / Pop, Ioan-Aurel / Popović, Mihailo / Simon, Alexandru (eds.). Series: Eastern and Central European Studies - Volume 1, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2012, 358 stranica

Kao prvi svezak u seriji „Eastern and Central European Studies“ izdavačke kuće Peter Lang godine 2012. izašao je zbornik radova s međunarodne konferencije „Italy and Europe's Eastern Border. 1204-1669“ održane u Rimu u studenome 2010. godine. Međunarodno je uredništvo uspjelo okupiti dvadeset članaka vrsnih europskih medievista i stručnjaka ranomoderne povijesti, koji su pokrili široki raspon tema, od križarske problematike i vojne povijesti, pitanja graničnih područja, crkvenih unija, diplomacije, gospodarske povijesti, humanizma, diplomatike, povijesti i prozopografskih studija, s osobitim težištem na odnosu talijanskoga prostora i jugoistočne Europe.

Zbornik otvara članak Emanuela Constantina Antoche „La croisade de 1443 dans les Balkans. Anatomie d'un échec.“ Autor donosi pregled ambicioznoga križarskog plana zapadnih sila protiv Osmanlija, predstavljenoga 1439. godine na koncilu u Firenci, te detaljno raščlanjuje taj vojni pohod. Iako su „dugotrajna kampanja“, kao i posljedica bitka kod Varne, koja je umnogome odredila budućnost Ugarskoga Kraljevstva, a i Europe, bile predmetom brojnih historiografskih istraživanja, autor u svome članku postavlja nova pitanja i raščlanjuje teze o stvarnim mogućnostima uspjeha toga pothvata. Uz uporabu opsežne relevantne literature, autor donosi i brojne citate iz suvremenih narativnih vrela raznolikoga podrijetla, što pridonosi vrlo preciznome prikazu atmosfere oko priprema, samoga tijeka događaja i njegova ishoda. Članak donosi detaljan opis raznih faza pohoda, od predstavljanja plana na koncilu u Ferrari, njegovoga puta prema realizaciji, pri-